

TYAs valideringsmodell

TYAs valideringsmodell

TYAs valideringsmodell har som syfte att kunna bedöma en persons transportkompetens och anställningsbarhet, till exempel i fall där det saknas dokumentation, för att personen snabbt ska kunna komma ut i yrkeslivet eller hitta rätt utbildningsnivå. Mer information om validering och modellen finns på TYAs valideringshemsida www.transportkompetens.se.

Målgrupper

Målgrupp för TYAs valideringsmodell är arbetsförmedlingar, kommuner, trygghetsråd eller försvaret.

Kontrakt och avtal

TYA har tagit fram juridiskt bindande kvalitetsavtal som skrivs mellan valideringsleverantör och TYA. Som exempel kan TYA äga rätten att oanmält göra besök under pågående validering. Sker inte kartläggningen enligt kvalitetsavtalet kan avtalet sägas upp omgående.

Gällande GDPR finns ett samtyckesavtal som ska skrivas mellan validand och yrkesbedömaren för TYAs räkning. Yrkesbedömaren arbetar egentligen på uppdrag av TYA och eftersom information hämtas in så måste ett samtycke från validand säkerställas. Informationen lagras max i två år.

Valideringsleverantören och yrkesbedömarna

Yrkesbedömarna (YB) är nyckelfaktorer i modellen. De väljs med omsorg och bevisligen ha kompetens inom lastbilsföraryrket. TYAs modell, som följer vissa bestämda

steg, gör anspråk på att stå för likvärdighet, kvalitet, legitimitet, rättssäkerhet och transparens.

Valideringsleverantörens (VL) ersättning kommer från beställaren och de upprättar sinsemellan ett avtal. TYA berörs inte av det avtalet förutom att TYA ska erhålla en avgift för varje påbörjad validering av valideringsleverantören för systemunderhåll och utveckling.

Stöd och hjälpmedel

Den öppna delen i modellen, som också innehåller ett generellt test, är till stor del översatt till arabiska. TYA har valt att inte bygga upp något system med tolkar eftersom det i vissa fall kan generera felaktigheter. För att förstärka möjligheten att tillgodogöra sig information i samband med validering har TYA producerat 13 informationsfilmer om de vanligaste fordonsslagen som finns på www.transportkompetens.se/yrken, samt 23 instruktionsfilmer som ligger inbäddade i den fördjupade kartläggningens praktiska del.

Så fungerar modellen

Valideringsmodellen är uppbyggd enligt följande:

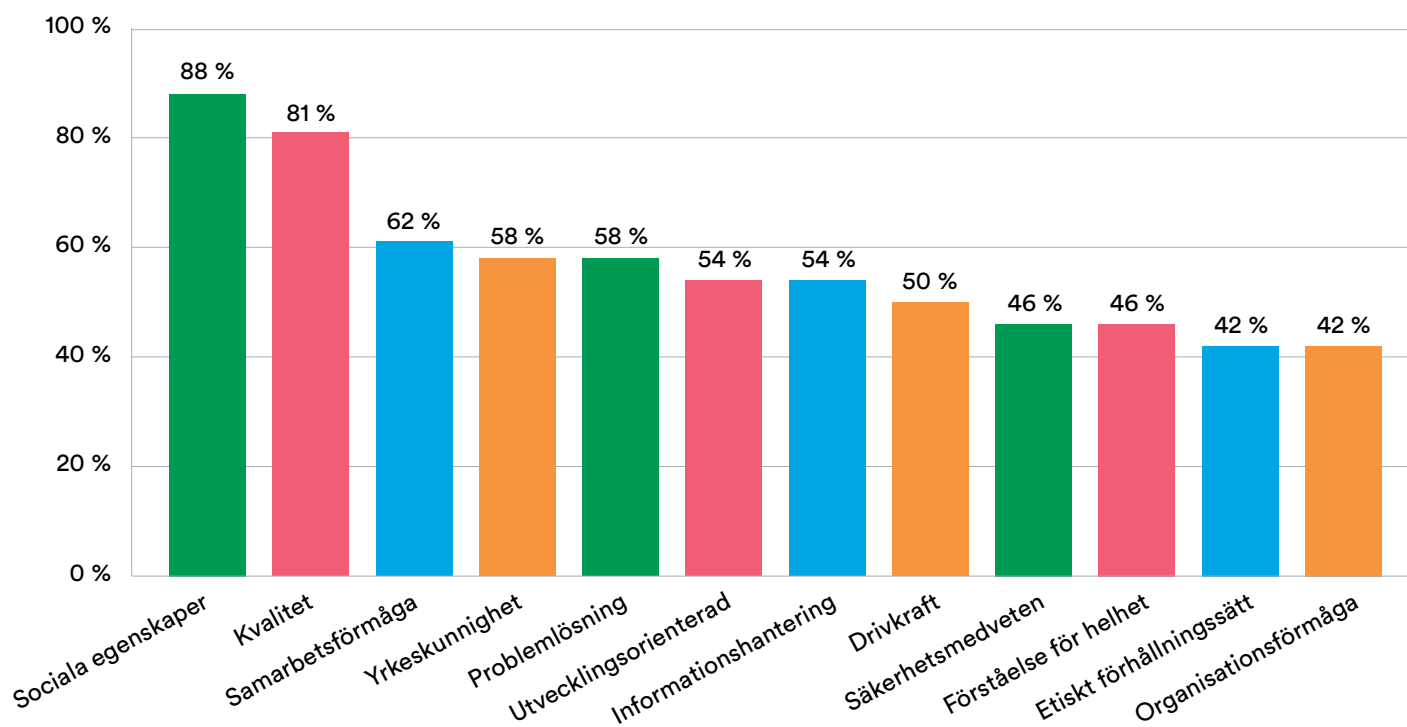
1. Generell eller översiktlig kartläggning
2. Fördjupad kartläggning
 - Djupintervju
 - Teoretiska tester
 - Praktiska tester
 - Dokumentation

Vem som helst kan göra en översiktlig kartläggning. Den bygger på 12 olika områden som har identifierats av företrädare för transportbranschen. Testet heter "Har du vad som krävs?" och indikerar ett intresse eller en fallenhet för branschen, men är i sin konstruktion mycket generell vilket också är avsikten. Den finns på den öppna delen på www.transportkompetens.se och kräver ingen inloggning.

Testet tar avstamp i generella kompetenser för att kunna vara en värdemätare på arbetsmarknaden och resulterar i ett dokument (pdf) som kan skrivas ut direkt. Ingen information sparas, det kostar inget och testet kan utföras flera gånger. Testet är också översatt till arabiska och kan

eventuellt kombineras, om en yrkesbedömare finner det lämpligt, med den fördjupade kartläggningen. Testet kan till exempel användas av AF-handläggare, som ett stöd när de möter arbetssökande som säger sig ha transportkompetenser men också stämma av deras mognad för att söka jobb på arbetsmarknaden.

Nedan beskrivs de egenskaper som arbetsgivare menar är de allra viktigaste när det gäller anställningsbarhet inom lastbilsföraryrket. De sociala egenskaperna sticker ut tätt följt av kvalitet. Det innebär bland annat att föraren måste kunna hantera kundkontakter, vara noggrann i sitt jobb och leverera varan/tjänsten som kunden förväntar sig. Läs mer om anställningsbarhet på www.transportkompetens.se

Har du vad som krävs? Kolla själv!

GPS är suveränt men viktig info kan saknas när jag kör en lastbil som är mer än 4 m hög?

Ja

Nej

Fråga 5 av 40

Generell kartläggning

Det generella testet finns gratis på TYAs valideringssida. Det består av 40 frågor som berör de områden som ingår i TYAs beskrivning över anställningsbarhet. När testet är gjort kan man ta med sig det, till exempel till Arbetsförmedlingen för fortsatta diskussioner. AF-handläggaren kan då använda resultatet som beslutsunderlag för att eventuellt beställa en fördjupad kartläggning. Testresultatet går inte att spara utan måste skrivas ut direkt.

Den fördjupade kartläggningen kräver inloggning och en beställare.

Intervjudel

Den fördjupade kartläggningen inleds med en intervju och validanden är uppmanad att ta med sig dokument som styrker kompetenser i den mån det finns. Det är yrkesbedömaren (YB) som leder intervjun och som avgör vilken nivå validanden har och vilka moment som ska testas.

Intervjun berör utbildning, körkortsbehörigheter, certifieringar och intyg, språkkunskaper, branschkunskaper och arbetslivserfarenhet. Information som skrivs in under kartläggningen följer med i de olika rapporter som genereras, under förutsättning att YB har bockat för "JA" på valideringssidan.

TYA Dina valideringar

Bakgrund/Intervju - John Doe

UTBILDNING KÖRKORTS-BEHÖRIGHETER CERTIFIERINGAR OCH INTYG SPRÅK-KUNSKAPER BRANSCH-KUNSKAPER ARBETSLIVS-ERFARENHET

UTBILDNING	JA	NEJ
Gymnasium	☒	☐
Namn på skola / utbildning:		☒
Startdatum: AAAA-MM-DD		☒
Utbildningens längd:		☒
Arbetsmarknadsutbildning	☒	☐
Namn på skola / utbildning:		☒
Startdatum: AAAA-MM-DD		☒
Utbildningens längd:		☒
Grundskola	☐	☐
Komvux	☐	☐
Folkhögskola	☐	☐
Kvalificerad Yrkesutbildning (KY)	☐	☐
Högskola	☐	☐
Universitet	☐	☐

Fördjupad kartläggning

Inleds med en teoretisk baskompetensdel enligt följande områden; godstransporter, fordonskombinationer, trafik och godshantering. Testerna är självvärtande och innehåller sammanlagt runt 60 frågor:

- Godstransporter – 14 frågor
- Fordonskombinationer – 15 frågor
- Trafik – 20 frågor
- Godshantering – 10 frågor

Validanden kan gå tillbaka och se vilka frågor som inte besvarades rätt, men kan inte ändra inskickat svar. När momentet är klart markeras det i grönt så att YB kan se att testet är utfört. Färgen grönt anger också vid summeringen om testet har minst 80 procent rätta svar. Frågorna är konstruerade enligt flervalssprincipen med tre eller fyra olika svarsalternativ.

Praktiska tester

De praktiska momenten är det mest centrala i validerings-systemet. Där kan ”tyst kompetens”, det vill säga färdigheter som exempelvis servicekänsla och förmåga att ta kunder, synliggöras och formaliseras till beskrivning i ett dokument. I bedömningen av respektive moment har YB en viktig roll när det gäller att se hur bra validanden kan utföra dessa på ett yrkesmässigt sätt. Det kan till exempel handla om lastning av gods i flytande eller fast form som kräver olika kompetenser.

TYA har valt att dela upp lastbilsföraryrket i följande åtta fordonsslag när det gäller validering:

1. Specialtransport
2. Djurtransport
3. Bygg och anläggning
4. Kranbil
5. Distribution
6. Renhållning
7. Tankbil/bulk
8. Skogstransport

Det beror på att de vanligaste fordonsslagen är de som kommer att valideras och som efterfrågas. De praktiska momenten beskrivs också med instruktionsfilmer för att underlätta förståelsen för vilken typ av moment som ska utföras. Varje specialkompetens har dessutom fem till åtta teoretiska fördjupningsfrågor kopplat till sig.

Dokumentation

Följande dokumentation kan erhållas ur systemet:

1. Valideringsprotokoll

Det innehåller allt en validand har gått igenom under de två till tre dagar kartläggningen pågår. I protokollet redovisas en total bild av teoritesterna i form av ett medelvärde. Validanden bör ligga runt 80 procent rätta svar, men det är YB som till slut avgör om validanden har erforderlig kompetens. Tillkommer gör bedömningen av de praktiska momenten, där ett sammantaget värde anges. Här anges "kan utföra" som normvärde. Protokollet är inte avsett att skrivas ut utan samlar all information om valideringen.

2. Individuell utbildningsplan

Den beskriver, på en detaljerad nivå, vad validanden måste komplettera med för utbildning för att komma upp på nivån "anställningsbar".

3. Rekommendation

YB skriver med egna ord kortfattat vad validanden bör göra för att komma vidare. Rekommendationen finns med i samtliga dokument och är en viktig information till beställaren.

4. Den praktiska kartläggningen

Beskrivs på detaljnivå där varje moment har fått ett omdöme. Det sammanfattas till ett sammantaget medelvärde som kan ses på en graf invid de bedömda momenten på valideringssidan.

5. Intyg om anställningsbarhet

Det utfärdas omedelbart om validanden bedöms anställningsbar eller om det bara krävs någon enklare kompletterande utbildning exempelvis fortbildning YKB.

Kvalifikationer

Här nedan följer en beskrivning av de kvalifikationer som valideras. Huvudgrupperna A–F innehåller undergrupper som är på detaljnivå. Exempelvis under ”A4 Säkerhetskontroll/funktionskontroll” följer ett givet mönster enligt TYAs lathund. Beroende på vilket fordon man utför kontroll på kan det se olika ut. Det tar yrkesbedömaren hänsyn till. Konstruktionen är sådan att oavsett vilken

av de åtta fordonsslagen som ska valideras görs ett urval ur listan. En kranbilsförare gör exempelvis inte förstängning av lastutrymme på samma sätt som en distributionsförare. För att hantera den problematiken bestämmer valideringsleverantören vilka av fordonsslagen YB kan validera vilket också anges på TYAs valideringshemsida www.transportkompetens.se

A) Säkerhet/funktionskontroll

- Diskutera och visa hur du arbetar med hjälpmedel och utrustning.
- Redogör och visa vad som ingår i skyddsutrustning. Se film.
- Redogör för olika risker med arbetet. Gör en riskbedömning.
- Utför funktions- och säkerhetskontroll på fordon. Se film, se TYAs lathund.
- Utför fordonskontroll på fordonet och ställ in förarmiljön. Se film, se TYAs lathund.

B) Lasta på och av gods, maskinell godshantering

- Lasta med truck, europall med gods till fordon. Se film.
- Lasta specialgoods på fordon exempelvis kyla/frys/värme, farligt gods, djur eller otympligt gods.
- Preparera bil eller släp och lasta på flera nivåer med hjälp av truck. Se film.
- Visa på förstängning i lastutrymme. Se film.
- Visa på lastsäkring med exempelvis spännband. Se film.
- Visa på lastplanering och beräkna transporter med rationell varuhantering och lagerkontroll. Se film.
- Visa på och handha dokument i samband med transporter manuellt/digitalt.
- Diskutera och visa på regelverk för aktuella godsslag.
- Preparering av gods, exempelvis inplastning av pall med gods. Se film.

C) Manövrering av transportfordon

- Förbered fordonet för lastning av gods. Backa mot kaj, ramp eller motsvarande. Se film.
- Backa mot kaj, ramp eller brygga för att lasta av gods med hjälp av exempelvis B-truck. Se film.
- Kunna och handha färdskrivare, analog och/eller digital. Se film.
- Manövrera lastat fordon i olika trafiksituationer/vägförhållanden. Se film.
- Visa på körning på ett miljö- och bränsleeffektivt sätt (sparsam körning). Se film.
- Kunna rutiner för leveranser till byggarbetsplatser exempel IDO06.

D) Fordonskombinationer

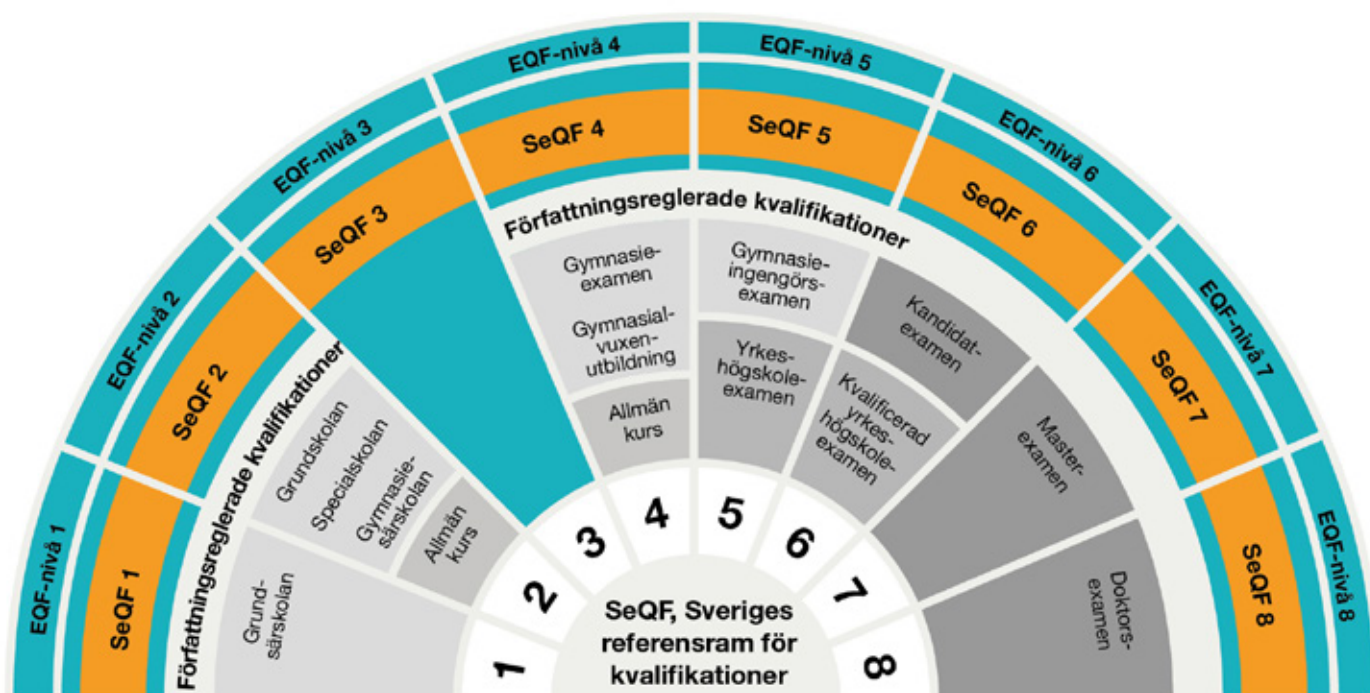
- Tillkoppla fordon till släp, manövrera fordon och förbered och utför lastning mot kaj eller ramp. Diskutera regelverk. Se film.
- Tillkoppla dragbil till trailer, manövrera fordon och förbered och utför lastning mot till exempel kaj eller ramp. Diskutera regelverk. Se film.
- Visa på fränkoppling av och parkera släpvagn på ett säkert sätt. Diskutera regelverk. Se film.
- Visa på fränkoppling av trailer på ett säkert sätt. Diskutera regelverk. Se film.

E) Olika typer av utrustning, tillbehör till fordon, gods

- Visa på hantering och manövrering av gods på pall med hjälp av pallyftare. Se film.
- Visa på och hantera gods med hjälp av truck i lager eller terminalutrymme. Se film.
- Visa på och manövrera bakgavellyft, kan kombineras med pallyftare. Se film.
- Visa på och manövrera gods med hjälp av hjullastare, C-truck. Se film.
- Manövrering av fordonsmonterad kran.
- Diskutera tillhörande utrustningar, exempelvis stödben, lyftok och stroppar.
- Hantering av specifik tillhörande utrustning, exempelvis slangar.

F) Övrigt

- Diskutera och visa på dokumentation, exempelvis reg.bevis/lasträknare.
- Beräkna hållfasthet och vägval i samband med vägtransport.
- Visa på hur man använder relevant mät- och kommunikationsutrustning.
- Diskutera begrepp som fjärrtrafik, spetskörning, lotsning, specialtransporter och utlandstrafik.
- Skapa situation där validand möter ”missnöjd” kund. Se film.
- Diskutera vikten av obruten kylkedja och visa på start av kylaggregat. Se film.

EQF-nivå innebär den motsvarande nivån inom den europeiska referensramen för kvalifikationer.

Kvalifikationer som nivåinplaceras av Myndigheten för yrkeshögskolan.

Kvalifikationer inom SeQF som är nivåinplacerade av regeringen, se Förordning (2015:545), bilaga 2.

Några rader om Europa

EU har tagit fram ett kvalitetsramverk, European Qualification Framework (EQF), för att det ska vara möjligt att jämföra utbildningsnivåer och öka mobiliteten mellan de europeiska länder som är med i samarbetet. I Sverige har Myndigheten för Yrkeshögskolan bearbetat det europeiska ramverket och skapat en svensk SeQF-nivå med deskriptorer som beskriver kunskapsnivå, färdighetsnivå och kompetensnivå.

TYAs valideringsmodell är inordnad i kvalitetsramverket och deskriptorerna; kunskap, färdighet och kompetens bryts då ned till transportkompetensen lastbilsförare. Att ha deskriptorkunskap inom lastbilsföraryrket innebär inte per automatik att en person kan utföra arbetsuppgifter. Om man

däremot ligger på deskriptorfärdighet eller kompetens så kan personen hellre bedömas ha erforderlig kompetens.

Varje land har haft möjlighet att välja nivåer vilket också har skett. I Sverige ligger en examinerad lastbilsförare alltid på en SeQF-nivå fyra, oavsett om det handlar om vuxenutbildning eller gymnasieskolan. Sverige har till exempel ingen nivå tre.

Hur viktigt kvalitetsramverket och dess deskriptorer är för transportbranschen är inte tydligt i dagsläget. Många europeiska lastbilsförare saknar dock fördjupad transportutbildning förutom YKB och körkortsutbildning. Kvalitetsramverket kan då vara en hjälp att förstå olika länders utbildningsnivåer och göra dem jämförbara.

**Vi på TYA utvecklar anslutna företag och
medarbetare i morgondagens transportbransch.**

**Vi driver på utvecklingen för säkrare och mer
hållbara arbetsmiljöer.**

**Tillsammans med våra parter och företag,
dess medarbetare samt skolor och myndigheter
arbetar vi för att skapa Sveriges bästa jobb.**